

REDAKTÖR
Petra Miettinen
dagbok@ksfmedia.fi

FÖDELSEDAGSANNONSER
Bokning via
annons@ksfmedia.fi

Grönlands röda rubiner grävs fram i Fiskenesfjorden

”Världens största ö och i grund och botten ett stort fastighetsköp”, var **Donald Trumps** definition när han i somras funderade på att köpa Grönland, som sedan 1814 varit en del av det danska kungariket.

Den ödsliga ön med bara 55 000 invånare är naturligtvis inte till salu. Sedan 1979 har grönländarna haft självstyre, men banden till Danmark är fortfarande nära. Inte minst när det gäller kungahuset, som ofta besöker den vita ön på toppen av jordklotet.

Andra har också fastnat för Grönlands storslagna natur och oanade rikedomar. År 2018 började den danska juveleraren **Ulrik Hartmann** tillverka smycken av grönländska rubiner.

– När vi lanserade smyckena förra hösten sålde de slut på bara två veckor, berättar Ulrik Hartmann i sin skattkammaliknande butik i Köpenhamn där australiska diamanter och safirer blixtrar i kapp med de grönländska rubinerna.

Första gången dansken såg stenarna var under en stor juvelmässa i Las Vegas 2018. Han köpte med sig 300 karat som han tog hem till sina formgivare på Bredgade i Köpenhamn. Djärva kombinationer där mörkröda rubiner kombineras med ljusa diamanter lockade fram det bästa i stenarna.

Nu är han agent för det norska företaget som äger gruvan Aappaluttoq (Röd Sten) i Fiskenesfjorden 180 kilometer söder om huvudstaden Nuuk, där klippformationerna hör till de äldsta i världen.

Medan andra ädelstenar är drygt 500 miljoner år gamla är det 3 miljarder år sedan rubinerna uppstod i den grönländska underjorden.

Rubinön mitt i snön

Det var först 1965 som rubinerna av en slump upptäcktes av den danska geologen **Martin Ghisler** när han besökte Grönland för att kartlägga förekomsten av krom.

Ghisler tog hem ett prov till Danmark. Det var en ljust röd korund. Följande år hittade han ännu fler och ännu rödare stenar på samma lilla ö. Ghisler döpte ön till Ruby Island, som den fortfarande kallas inofficiellt.

En dansk hovjuvelerare undersökte stenarna, och år 1969 hittade dansken och hans kolleger ännu fler rubiner i Fiskenesfjorden. Totalt finns det nu 39 förekomster med rätt kvalitet för smycken. Men äventyret slutade här.

Orsaken var helt enkelt att gruvor är dyra i drift.

– Drygt 8–9 miljoner euro per år kostar det att driva Aappaluttoqgruvan. Där finns ingen infrastruktur,

■ De grönländska rubinerna hittades i Fiskenesfjorden.

■ För tre miljarder år sedan skapades rubinerna i den grönländska underjorden.

”Ursprungsbefolkningen inuiterna säger att de har känt till de röda stenarna i många år. När jag på sextioalet jobbade tillsammans med den lokala sjöfarten kände ingen till dem.

Martin Ghisler, geolog

”Där finns ingen infrastruktur, inga vägar och ingen elektricitet. Alla fynd måste transporteras från ön i båt eller per helikopter under vinterhalvåret.

Ulrik Hartmann, juvelerare

inga vägar och ingen elektricitet. Alla fynd måste transporteras från ön i båt eller per helikopter under vinterhalvåret, berättar Ulrik Hartmann.

Sedan åttiotalet har två företag försökt sig på att utvinna rubinerna, båda med stora förluster. En amerikansk platiniumfirma och kanadensiska True North gick båda i konkurs efter att ha bränt flera miljoner dollar på projektet. Kanadensarna hade upptäckt förekomster 65 meter under jorden när de byggde gruvan år 2007, en bit från Ruby Island. Finanskrisen kom emellertid i vägen och inga köpare nappade på de röda rubinerna.

Inga blodrubiner

2018 köptes Aappaluttoq-gruvan av det norska företaget Rana Gruber, som redan har en lönsam järngruva i Norge. En del av vinsterna investeras nu i rubingruvan.

Fast färgen är röd finns här inga blodrubiner. Aappaluttoq drivs enligt principen *responsible mining*. De anställda är lokala grönländare som sorterar stenarna innan de skickas med lastfartyg till Thailand för att slipas. Eftersom Thailand, tillsammans med Burma, sitter på världens största förekomster av de magiska röda stenarna vet man där exakt hur stenarna skall slipas innan de hamnar i formgivarnas händer.

5,5 procent av förtjänsten från rubingruvan går till Grönlands självstyre. Ytterligare en halv procent går till den nystiftade Pink Polar Bearfonden, som stöder polarforskningen kring klimatförändringarna på Grönland.

– Ursprungsbefolkningen inuiterna säger att de har känt till de röda stenarna i många år. När jag på sextioalet jobbade tillsammans med den lokala sjöfarten kände ingen till dem, berättar Martin Ghisler.

Som ädelstenar är rubinerna svårare att jobba med än diamanter.

– Rubiner måste uppfylla en massa krav innan de kan slipas utan att gå sönder. De måste ha den rätta klara färg som ursprungligen skapades i hettan tjugo kilometer under jordens yta. När krom hettas upp vandrar det vidare i klipporna till andra mineraler, som ändrar färgen på stenarna. Ju mera krom desto blåare blir nyansen, förklarar Martin Ghisler.

Inte min farmors smycken

Rubinerna hör till det som kallas för primära förekomster, de syns redan på bergsytan. Det som speciellt har förtrollat Ulrik Hartmann är att de har så många olika färgvariationer och så mycket glans.

– Man kan leka med stenarna och kombinera dem så de blir tidlösa. ”Not my grandmother’s jewelry” är de norska gruvägarnas mantra, och så tänker vi också, säger han. Kommer någon medlem av danska kungahuset att bära grönländska rubiner? Det vet vi inte. De rubiner som drottning Margrethe har ärvt av sin mor drottning Ingrid kommer ursprungligen från Napoleon. Nu kan de få sällskap av rubiner med mycket äldre ursprung som grävs ut i de nordligaste delarna av kungariket.

TEXT & FOTO:
CAMILLA ALFTHAN

■ I Helsingfors finns de grönländska rubinerna i Pekka Kulmalas butik, Kultaseppä Kulmala. FOTO: PRESSBILD